

Stern Zoltán Szabaduló Papírja

Ezzel a papírral szabadultam a Gulagról 1947-ben. 1940-től 1947-ig voltam a Gulagon. Szigorított lágerben letöltendő három év szabadságvesztésre ítélték az államhatár illegális átlépése miatt. [Stern Zoltán 1940-ben szökött át a Szovjetunióba az akkor Magyarországhoz tartozó Kárpátaljáról, ahol a zsidótörvények miatt ellehetetlenült az élet. A határról egyenesen börtönbe, majd a Gulagra vitték. -- A szerk.] Ez még elég enyhe ítéletnek számított a Szovjetunió büntető törvénykönyvének nyolcvanadik paragrafusa alapján. Ha az embert kémkedéssel vádolták, akkor az ítélet öt év szabadságvesztés volt. Ha pedig valakinek külföldön voltak rokonai, akkor ezért nyolc évtől terjedő szabadságvesztés járt. Hogy vajon hogyan állapították ezt meg kihallgatás nélkül, bíróság és nyomozás nélkül, azt senki sem tudja. 1947. január harmincadikán magához hivatott a lágerparancsnok. Zavart volt, és azt mondta, hogy kijutott neki már belőlem, mert az ítélet szerinti már lejárt az időm, de még mindig a lágerben vagyok. Elküldtek a telepre, a bánya személyzeti osztályára a papírokért. Az utat nem ismertem, csak körülbelül magyarázták el, hogy át kell kelnem egy hegyszoroson, befordulni néhányszor, és így jutok el a telepre. Leírhatatlan érzés volt -- sok év után először mentem egyedül, fegyveres kíséret nélkül, szabadon! Azt hiszem, akkor még a hideget sem éreztem. A személyzeti osztályon kiadták a szabadulási papírjaimat és az írásbeli utasítást, amely szerint a Burkhala bányában kell továbbra is dolgoznom, most már alkalmazottként. A szabadulási papírokon a szabadulás napjaként 1947. január harmincadika volt föltüntetve. Visszatértem a bányába, most már az irodába, a főmérnökhöz. Megkérdezte, hol akarok dolgozni. Azt feleltem, hogy haza szeretnék menni. Elmagyarázták nekem, hogy csak Kolimán lakhatok mindaddig, amíg nem szereztem meg az engedélyt Kolima elhagyására. Ismertem néhány lágerből szabadult zsidót, akik Magadanban dolgoztak cipészként, szabóként. Kolimát az engedély nélkül lehetetlen volt elhagyni, e nélkül az igazolás nélkül még vonatjegyet sem adtak volna, és pénzem sem volt. Az istállóba osztottak be, de ott alig két hetet dolgoztam. Aztán megint behívtak az irodába. A személyzeti osztályon megnézték a dossziémat, ott pedig az állt, hogy kereskedelmi akadémiát végeztem Munkácson. A bányában levő boltba osztottak be segédmunkásnak, és megígérték, hogy nemsokára átminősítenek eladóvá. Az üzletben négy eladó dolgozott. Ez a bolt a szabad munkások számára volt fenntartva. Jegyre árultuk a húst, kolbászt, vaját, cukrot. Két hónapig segédmunkásként dolgoztam az üzletben, aztán az üzletvezetőt átírányították a Jagodnij bányában lévő üzletbe, engem pedig kineveztek az ő helyére. Az üzlettől nem messze, a munkások számára fenntartott munkásszállón laktam. Amikor kineveztek üzletvezetővé, külön szobát adtak a szállóban. Fizetést kaptam, tele volt a hasam. Mindenki jól fogadott, a bánya igazgatójától kezdve a főkönyvelőig. 1947 decemberében behívtak a bánya irodájába, és közölték, hogy engedélyt kaptam Kolima elhagyására. De télen nagyon nehéz volt elhagyni Kolimát, mert a folyók befagytak, és csak a vezetőség számára fenntartott hivatalos

repülőgépek közlekedtek. Kutattam a lehetőségeket, hogy mégis elhagyhassam Kolimát, és néhány nap múlva a bánya igazgatója, aki szabadságra készült a családjával, följánlotta, hogy utazzam velük. Tudta, hogy melyik paragrafus alapján ítélték el, tudta, hogy nem vagyok bűnöző, nem vagyok gyilkos. Nagy szerencse volt nekem ez az ajánlat, mert így nem egy teherautó platóján, mínusz ötven fokos fagyban kellett a hétszáz kilométerre lévő Magadanig utaznom, hanem egy fűtött autóbuszban mehettem. Ez 1948 februárjában volt. A hivatalos igazoláson, amit kiállítottak, ez állt: 'Eltávozhat a lágerből, és a szárazföldre [azaz a Szovjetunió európai részére] utazhat.'